

Jizvy mezi vráskami

Jako rouhač je ten, kdo opouští otce, prokletý od Pána, kdo působí zármutek matce (Sir 3,16)

V našem kulturním prostředí je takřka neuvěřitelné, že podle některých výzkumů se více než čtvrtina starých lidí setkává s různými formami domácího násilí a 13% tázaných dokonce přiznalo fyzický útok ze strany rodinných příslušníků. Jak to – a proč se o tom nemluví?

Snad nejsmutnější je na tom skutečnost, že se o svém trápení nesvěřují ani samy oběti takového negativního chování. Co je k takovému trýznivému mlčení vede? Strach ze stupňování útrap? Úzkost z představy úplné opuštěnosti? Bludný a trpný pocit viny za ztrátu výkonnosti? Zoufání z toho, že vlastní potomci se obracejí proti rodičům či prarodičům a bude to chápáno jako selhání výchovy a obecná potupa? Ostuda horší než rány...

Jen malá část takového utrpení vyjde najevo. Výzkumy nasvědčují, že šest ze sedmi případů různých forem týrání zůstává utajeno. Největší podíl negativního chování vůči seniorům se odehrává v rodinách jako tzv. domácí násilí. Je však zarážející, že téměř sedm procent seniorů dotazovaných v Jihočeském kraji v jednom z průzkumů uvedlo, že závažných hrubostí se vůči nim dopouštěli i pracovníci terénních služeb. Některá další zjištění dokládají, že ani v ústavní péči nejsou staří lidé uchráněni před špatným zacházením, přičemž však i tam jsou skoro ze dvou třetin původci týrání vlastní rodinní příslušníci.

Fyzické násilí proti starým lidem je však jen vyvrcholením ústrků, které zpravidla začínají zanedbáváním péče, přezíráním, ponižováním a zejména jejich ekonomickým využíváním a zneužíváním. To nabývá nejrůznějších forem – od omezování vlastnických práv, přes odebírání důchodů a sociálních dávek až k nuceným převodům vlastnictví a dědickým odkazům majetku.

Alarmující je také podíl seniorů na počtu obětí obecné kriminality a sebevražd. Přestože jsou tyto skutečnosti z hlediska kriminalistického již delší dobu sledovány a studovány, nedaří se situaci významněji zlepšovat. Řada občanských sdružení a projektů sociálních programů se snaží přispět přímou pomocí nebo alespoň poradenstvím a zřizováním podpůrných telefonních linek. Vzhledem k rozsahu a poměrně skryté povaze těchto nežádoucích jevů je to však stále velmi málo.

Jedná se o problém veřejností hodně opomíjený. Zdánlivě se týká jen jakési sice nemalé, avšak pro většinu „okrajové“ části společnosti. Nepodléhejme ale omylu. Tento jev svědčí o celé řadě selhávání nás všech. Neustále pokračující rozpad rodinných vazeb a všechny důsledky z toho plynoucí jako je zánik lokálních pospolitostí, netečnost a lhostejnost mezi lidmi, vytrácení důležitých prvků výchovy ze vzdělávání, to svědčí o stále nižší způsobilosti všech vrstev současné společnosti ke vzájemnému soužití. Výsledkem tohoto modelu je jen vystupňování chronické choroby, kterou trpí celá společnost. Český filosof Ladislav Klíma kdysi napsal, že „**stupeň úcty ke stáří udává stupeň ušlechtilosti a pravé ceny u všech národů a kultur**“. Musíme si však uvědomit, že to není nějaké odtažené vnějškové hodnocení, že je to memento, které se týká ne tak vzdáleného životního obzoru každého z nás.

Václav Malý
biskup

předseda rady Iustitia et Pax při ČBK